

Molenaars

Hugo Landheer (1790), afkomstig uit Geervliet, koopt in 1812 de korenmolen op de Westdijk te Middelharnis van Aldert van der Mark, oud-molenaar. Kort na zijn huwelijk met Maatje Slis besluit Hugo zijn molen te ruilen tegen de korenmolen in Ooltgensplaat. Waarom? We kunnen er alleen maar naar gissen. De schout en secretaris van Strijensas, Arij Overwater, is sinds 1809 eigenaar van de Plaetse korenmolen. Hij heeft deze gekocht voor zijn twintigjarige zoon Jacob van Gerard Aarnout Baron Taets van Amerongen. Jacob Overwater, afkomstig uit Mijnsheerenland, weet zich snel in te burgeren in Ooltgensplaat. Zo is hij één van de aanvoerders van de opstand in november 1813 tegen de Fransen in het Fort te Ooltgensplaat. Voor zijn aandeel in deze actie ontvangt

afbeelding 1: in volle glorie

Jacob een herinneringsmedaille. Door de ruil van beide molens in 1817 vertrekt Jacob Overwater naar Middelharnis en komt Hugo Landheer als molenaar naar Ooltgensplaat. Vanaf dat moment is de korenmolen van Ooltgensplaat in handen van de familie Landheer. Hugo Landheer overlijdt op 9 januari 1831. Op dat moment is zijn vrouw in verwachting en op 5 juni 1831 wordt een zoontje geboren, dat wordt vernoemd naar zijn vader: Hugo. Een oudere zoon, Gerrit Cornelis, wordt korenmolenaar. In 1863 komt Hugo Landheer uit Strijen naar Ooltgensplaat. Hij staat in het bevolkingsregister als korenmolenaar en tapper vermeld. Wanneer zijn moeder, Maatje Slis, in 1877 overlijdt wordt Hugo Landheer eigenaar van de molen. Omstreeks 1908 draagt hij de molen over aan zijn zoons Christiaan en Hugo Landheer. Twee andere broers worden elders molenaar op Goeree-Overflakkee: Willem in Sommelsdijk en Gerrit op 'De Eendracht' te Dirksland.

De Eerste Wereldoorlog is voor de meeste korenmolenaars in den lande door allerlei regeringsmaatregelen, zoals distributie van onder andere brood, geen beste tijd. De gebroeders Landheer zien het molenaarsvak eigenlijk niet meer zo zitten. Er is amper een droge boterham in te verdienen. Het boerenbestaan is op dat moment veel lucratiever. Dirk Abraham Landheer, familie van de beide broers en op dat moment molenaar te Stad aan 't Haringvliet, toont wel interesse voor de aanwezige maalderij, maar niet voor de molen.

In 'De Molenaar' verschijnt daarom in 1917 een advertentie waarin de molen te koop wordt aangeboden met de verplichting deze te doen slopen vóór 1 februari 1918. In deze advertentie wordt voor het eerst een naam genoemd, namelijk 'De Koreenaar'. De verkoop van de molen gaat niet door, want de biedingen zijn te laag. Wel gaan beide broers uit elkaar en de molen blijft eigendom van Christiaan Landheer.

In 1933 wordt hij opgevolgd door zijn zoon, Hugo Hendrik. Van hem gaat de molen over in handen van zijn zoon Christiaan Hendrik. Laatstgenoemde blijft ongehuwd en met diens overlijden op 14 februari 1996 komt een eind aan het familiebedrijf.

publiek te verkoopen :

**1. De STEENEN
KORENMOLEN
„de KORENAAR”
te Ooltgensplaat,**
voor afbraak, waarin zware ijzeren
asplaten en ander ijzerwerk, 3 paar
nieuwe maalstenen waaronder drie
blauwe-, en drie kunststenen en
Amerikaansche grenen zolder.

**2. Een zoo goed als nieuwe GAS-
MOTOR van 21 p.k. merk „Sanders”
met toebehooren, drijfwerk, maalste-
nen en maalwerk.**

Alles af te breken en te vervoeren vóór
1 Februari 1918 (14005)

afbeelding 2: advertentie

Inrichting

De molen is oorspronkelijk uitgerust met drie koppel stenen, twee koppel kunststenen en een koppel blauwe stenen. In 1914 wordt in een gebouwtje bij de molen een 20 pk gasmotor geplaatst van het fabricaat Sanders uit Enschede, die een koppel stenen op een maalstoel aandrijft. Vanaf dan begint de machinale maalderij. Daarnaast blijft Landheer nog zo'n twintig

afbeelding 3: maalderij met wagenhuis

jaar op windkracht malen. In 1934 wordt de Sandersmotor vervangen door een 25 pk, één-cilinder dieselmotor van Brons uit Appingedam. Deze motor blijft dezelfde steen in de maalderij aandrijven. Niet veel later, in ieder geval nog vóór de Tweede Wereldoorlog, wordt er een mengmachine geïnstalleerd, gemaakt door machinefabriek Van den Berg uit Waddinxveen. Landheer is één van de eersten op het eiland, die zo gaat mengen. De maalstoel in de maalderij wordt vervangen door een Awilamolen (verticale

stenen). Rond 1970 worden motor en Awilamolen vervangen door een 40 pk Ottevanger-hamermolen, aangedreven door een elektromotor.

Buiten gebruik

De molen had een vlucht van 22,40 meter. Toen in 1920 één van beide houten roeden brak, volgde de bestelling van twee ijzeren Potroeden. De roeden worden aangevoerd door een beurtschipper. Het steken van de roeden geschiedt door de molenmakers gebroeders Beversluis uit Middelharnis. De levering en plaatsing van de roeden kost de molenaar zo'n

fl. 3.000,- . Na ruim tien jaar, zo rond 1932, wordt de molen stilgezet. Het malen met de motor geniet duidelijk de voorkeur van de molenaar. Een molen moet draaien en stilstand betekent achteruitgang. Door achterstallig onderhoud is het muurwerk reeds vóór de Tweede Wereldoorlog niet al te best. Metselaar A. Oosters heeft al eens de bovenste meter van de romp vernieuwd. Om inregenen te voorkomen wordt de romp al lange tijd geteerd. Molenaar Landheer overweegt sloop, maar krijgt hiervoor geen toestemming.

Oorlog

Ooltgensplaat is strategisch gelegen aan verschillende vaarwegen. Als ons land in 1940 wordt bezet, zijn het de Duitsers die de molen willen slopen. Dat gaat niet door, maar in het najaar van 1944 vinden er zo nu en dan beschietingen plaats van de Duitsers vanuit Ooltgensplaat op Engelse stellingen in het al bevrijde Brabant. Dit wordt met tegenvuur beantwoord, zoals bijvoorbeeld op 28 november 1944. Het dorp ligt in een troosteloze watervlakte, omdat de Duitsers in februari/maart 1944 een groot deel van het eiland onder water hebben laten zetten (inundatie). De Engelse granaten vallen letterlijk in het water, maar de volgende dag heeft men meer 'succes': drie voltreffers beschadigen de molen. Het molenaarsgezin Landheer wordt kort daarop geëvacueerd. Als zij na de bevrijding een kijkje nemen in de molen, worden er nog enkele blindgangers aangetroffen. Ook is er een groot gat in de romp en zijn de balken van de eerste zolder zwaar beschadigd.

afbeelding 4: situatie 1947

Verdere ontakeling

Gezien de beschadigingen wil Landheer weer slopen. De gemeente weet dat te voorkomen en er vinden zelfs onderhandelingen plaats over een eventuele overname door de gemeente, maar dat loopt op niets uit. De sloop gaat in ieder geval niet door. De staat waarin de molen verkeert gaat jaar na jaar steeds verder achteruit. Vooral de romp wordt slecht als gevolg van het inwateren van het muurwerk. In de winter van 1951-1952 gaan de roeden eruit. De binnenroede wordt voor fl. 500,- verkocht om dienst te doen als buitenroede in de molen van Biggekerke. De buitenroede wordt

afbeelding 6: situatie 1956

verkocht aan de molenmakers Brandhorst en Lindhout uit Zoetermeer. In de tussentijd gaat het verval verder, zeker als de kap open raakt. Ondanks het verval bevat de molen nog veel bruikbare onderdelen. Als de gemeente Dirksland in 1975 eigenaar wordt van korenmolen 'De Eendracht' ten einde deze te restaureren, heeft men een probleem. Deze molen mist zo goed als het gehele binnenwerk. Een vertegenwoordiger van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg heeft toen contact opgenomen met de heer Landheer met de vraag of hij bereid zou zijn onderdelen uit zijn molen beschikbaar te stellen voor de restauratie van de korenmolen in Dirksland. De heer Landheer stemt hiermee onder voorwaarde dat de

afbeelding 5: ontakeling van de molen

vervallen kap dan verwijderd wordt. Landheer stelt het gaande werk van zijn molen beschikbaar. Begin augustus 1977 wordt de molen van Ooltgensplaat alsoo verder ontakeld. De gietijzeren as (Penn & Bauduin, nr. 379 uit 1878) gaat naar de in 1978 herbouwde molen van Stiens, maar die is bij de brand van de molen op 1 januari 1992 verloren gegaan. Veel onderdelen van deze 'donormolen' krijgen een tweede leven. Wat achterblijft in Ooltgensplaat is een lege romp.

Herstel?

Vanuit de bevolking van Ooltgensplaat zijn enkele pogingen ondernomen om de molen weer in oude luister te herstellen. Deze wens wordt ook geuit

tijdens de officiële oprichtingsbijeenkomst van de Molenstichting in 1988, door de toenmalige voorzitter C.M. de Vos.

Een nieuw millennium, nieuwe kansen. Een groep inwoners verenigd in de 'Stichting van de Vrienden van de Meule van Landheer' treedt in 2001 in overleg met de gemeente, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en het provinciebestuur. De erven Landheer zijn bereid de molenromp en de maalderij over te dragen aan de stichting, zodra het geheel als Rijksmonument zou worden aangewezen. Het is de bedoeling van de stichting het complex van molen, maalderij, molenaarshuis en verdere bijgebouwen op de Rijksmonumentenlijst te krijgen. De gemeenteraad van Oostflakkee brengt op 11 september 2003 een positief advies uit.

Dan gaat er iets mis. Monumentenzorg gaat ervan uit dat de gemeente een aanvraag voor plaatsing op de Rijksmonumentenlijst indient. De gemeente laat echter

afbeelding 7: situatie 2016

weten dat de stichting dat zal doen. De stichting is dan nog 'in oprichting' en heeft daardoor geen juridische status. De stichting heeft de definitieve oprichting namelijk laten afhangen van de plaatsing op de monumentenlijst: eerst een erkenning en dan pas een stichting. Vervolgens besluit de gemeente Oostflakkee dan maar als aanvraagster op te treden, hetgeen op 16 september 2003 daadwerkelijk plaatsvindt.

Ruim een jaar later, op 27 september 2004, brengt de Raad voor Cultuur een negatief advies uit voor bescherming. De Raad baseert zich op de nota 'Molens, incomplete molens, molenrompen en molenrestanten' van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, waarin de molen niet voor bescherming is voorgedragen. Op 13 mei 2005 volgt de afwijzing van de aanvraag. De gemeente Oostflakkee gaat in beroep, maar het bezwaarschrift wordt niet ontvankelijk verklaard, omdat de gemeente niet als belanghebbende kan worden aangemerkt.

De kans dat de molen als afzonderlijk object binnen afzienbare tijd een monumentenstatus verkrijgt is uiterst klein. De molen is daarvoor té incompleet. Het complex molen, maalderij en molenaarshuis verdient echter wel bescherming. Wellicht liggen daar nog mogelijkheden. Door het beschikbaar stellen van de onderdelen voor de restauratie van 'De Eendracht' in Dirksland is eigenlijk het lot van de molen in Ooltgensplaat bezegeld. Was dat niet gebeurd, dan was de molen bijna zeker opgenomen als incomplete molen in de rompeninventarisatie van Monumentenzorg. De mogelijkheden tot restauratie waren dan aanzienlijk groter geweest en wellicht had de Molenstichting al kans gezien de molen te laten restaureren. Het heeft echter niet zo mogen zijn.

Om de geschiedenis van de 'Meule van Landje' niet verloren te laten gaan is ter plaatse van de molen een informatiebord geplaatst met verwijzing naar deze site en naar de site van de Molenstichting Goeree-Overflakkee.

MOLEN 'DE KORENAAR'

GEBOUWD IN 1729

HOOPFOTO:
Zij zag de molen er uit rond 1810.

In de laatste oorlogsjaren is Ooltgensplaat vanuit Brabant door de Geallieerden enkele keren onder vuur genomen waarbij ook de molen door granatvuur is geraakt. Gezien de beschadigingen wil Landheer de molen laten slopen, maar de gemeente weet dat te voorkomen. De staat van de molen gaat steeds verder achteruit. Vooral de romp wordt slecht als gevolg van instromen. In de winter van 1953-1952 gaan de roeden eruit en worden verkocht. In 1977 wordt het binnenwerk beschikbaar gesteld voor restauratie van de molen 'de Eendracht' in Dirksland. Toen is ook de kap verwijderd. Wind en water krijgen vrij spel en de molen verdwijnt voor een groot deel onder het groen.

Rond de laatste eeuwwisseling zijn diverse pogingen ondernomen om de 'de Korenaar' in oude glorie terug te brengen. Vervolgs is geprobeerd de molen op de Rijksmonumentlijst te plaatsen.

KENMERKEN

Typpe:	GRONDZEILER
Romp:	RONDHOUT
Kap:	MEET ASFALT GEBEKT
Vlucht:	22,30 METER
Kruiswerk:	BUTTERKER

RECHTS: in 1958
staat de molen er verlaten bij.

publiek te verkopen:
C. DE STUURMAN
KORENMOLEN
- DE KORENAAR
- OOLTGENSPLAAT
- GOEORIE-
OVERFLAKKEE
- ZUID-HOLLAND
- 2210 AA
- 06-46146571
- 06-46146572
- 06-46146573
- 06-46146574
- 06-46146575
- 06-46146576
- 06-46146577
- 06-46146578
- 06-46146579
- 06-46146580
- 06-46146581
- 06-46146582
- 06-46146583
- 06-46146584
- 06-46146585
- 06-46146586
- 06-46146587
- 06-46146588
- 06-46146589
- 06-46146590
- 06-46146591
- 06-46146592
- 06-46146593
- 06-46146594
- 06-46146595
- 06-46146596
- 06-46146597
- 06-46146598
- 06-46146599
- 06-46146600
- 06-46146601
- 06-46146602
- 06-46146603
- 06-46146604
- 06-46146605
- 06-46146606
- 06-46146607
- 06-46146608
- 06-46146609
- 06-46146610
- 06-46146611
- 06-46146612
- 06-46146613
- 06-46146614
- 06-46146615
- 06-46146616
- 06-46146617
- 06-46146618
- 06-46146619
- 06-46146620
- 06-46146621
- 06-46146622
- 06-46146623
- 06-46146624
- 06-46146625
- 06-46146626
- 06-46146627
- 06-46146628
- 06-46146629
- 06-46146630
- 06-46146631
- 06-46146632
- 06-46146633
- 06-46146634
- 06-46146635
- 06-46146636
- 06-46146637
- 06-46146638
- 06-46146639
- 06-46146640
- 06-46146641
- 06-46146642
- 06-46146643
- 06-46146644
- 06-46146645
- 06-46146646
- 06-46146647
- 06-46146648
- 06-46146649
- 06-46146650
- 06-46146651
- 06-46146652
- 06-46146653
- 06-46146654
- 06-46146655
- 06-46146656
- 06-46146657
- 06-46146658
- 06-46146659
- 06-46146660
- 06-46146661
- 06-46146662
- 06-46146663
- 06-46146664
- 06-46146665
- 06-46146666
- 06-46146667
- 06-46146668
- 06-46146669
- 06-46146670
- 06-46146671
- 06-46146672
- 06-46146673
- 06-46146674
- 06-46146675
- 06-46146676
- 06-46146677
- 06-46146678
- 06-46146679
- 06-46146680
- 06-46146681
- 06-46146682
- 06-46146683
- 06-46146684
- 06-46146685
- 06-46146686
- 06-46146687
- 06-46146688
- 06-46146689
- 06-46146690
- 06-46146691
- 06-46146692
- 06-46146693
- 06-46146694
- 06-46146695
- 06-46146696
- 06-46146697
- 06-46146698
- 06-46146699
- 06-46146700
- 06-46146701
- 06-46146702
- 06-46146703
- 06-46146704
- 06-46146705
- 06-46146706
- 06-46146707
- 06-46146708
- 06-46146709
- 06-46146710
- 06-46146711
- 06-46146712
- 06-46146713
- 06-46146714
- 06-46146715
- 06-46146716
- 06-46146717
- 06-46146718
- 06-46146719
- 06-46146720
- 06-46146721
- 06-46146722
- 06-46146723
- 06-46146724
- 06-46146725
- 06-46146726
- 06-46146727
- 06-46146728
- 06-46146729
- 06-46146730
- 06-46146731
- 06-46146732
- 06-46146733
- 06-46146734
- 06-46146735
- 06-46146736
- 06-46146737
- 06-46146738
- 06-46146739
- 06-46146740
- 06-46146741
- 06-46146742
- 06-46146743
- 06-46146744
- 06-46146745
- 06-46146746
- 06-46146747
- 06-46146748
- 06-46146749
- 06-46146750
- 06-46146751
- 06-46146752
- 06-46146753
- 06-46146754
- 06-46146755
- 06-46146756
- 06-46146757
- 06-46146758
- 06-46146759
- 06-46146760
- 06-46146761
- 06-46146762
- 06-46146763
- 06-46146764
- 06-46146765
- 06-46146766
- 06-46146767
- 06-46146768
- 06-46146769
- 06-46146770
- 06-46146771
- 06-46146772
- 06-46146773
- 06-46146774
- 06-46146775
- 06-46146776
- 06-46146777
- 06-46146778
- 06-46146779
- 06-46146780
- 06-46146781
- 06-46146782
- 06-46146783
- 06-46146784
- 06-46146785
- 06-46146786
- 06-46146787
- 06-46146788
- 06-46146789
- 06-46146790
- 06-46146791
- 06-46146792
- 06-46146793
- 06-46146794
- 06-46146795
- 06-46146796
- 06-46146797
- 06-46146798
- 06-46146799
- 06-46146800
- 06-46146801
- 06-46146802
- 06-46146803
- 06-46146804
- 06-46146805
- 06-46146806
- 06-46146807
- 06-46146808
- 06-46146809
- 06-46146810
- 06-46146811
- 06-46146812
- 06-46146813
- 06-46146814
- 06-46146815
- 06-46146816
- 06-46146817
- 06-46146818
- 06-46146819
- 06-46146820
- 06-46146821
- 06-46146822
- 06-46146823
- 06-46146824
- 06-46146825
- 06-46146826
- 06-46146827
- 06-46146828
- 06-46146829
- 06-46146830
- 06-46146831
- 06-46146832
- 06-46146833
- 06-46146834
- 06-46146835
- 06-46146836
- 06-46146837
- 06-46146838
- 06-46146839
- 06-46146840
- 06-46146841
- 06-46146842
- 06-46146843
- 06-46146844
- 06-46146845
- 06-46146846
- 06-46146847
- 06-46146848
- 06-46146849
- 06-46146850
- 06-46146851
- 06-46146852
- 06-46146853
- 06-46146854
- 06-46146855
- 06-46146856
- 06-46146857
- 06-46146858
- 06-46146859
- 06-46146860
- 06-46146861
- 06-46146862
- 06-46146863
- 06-46146864
- 06-46146865
- 06-46146866
- 06-46146867
- 06-46146868
- 06-46146869
- 06-46146870
- 06-46146871
- 06-46146872
- 06-46146873
- 06-46146874
- 06-46146875
- 06-46146876
- 06-46146877
- 06-46146878
- 06-46146879
- 06-46146880
- 06-46146881
- 06-46146882
- 06-46146883
- 06-46146884
- 06-46146885
- 06-46146886
- 06-46146887
- 06-46146888
- 06-46146889
- 06-46146890
- 06-46146891
- 06-46146892
- 06-46146893
- 06-46146894
- 06-46146895
- 06-46146896
- 06-46146897
- 06-46146898
- 06-46146899
- 06-46146900
- 06-46146901
- 06-46146902
- 06-46146903
- 06-46146904
- 06-46146905
- 06-46146906
- 06-46146907
- 06-46146908
- 06-46146909
- 06-46146910
- 06-46146911
- 06-46146912
- 06-46146913
- 06-46146914
- 06-46146915
- 06-46146916
- 06-46146917
- 06-46146918
- 06-46146919
- 06-46146920
- 06-46146921
- 06-46146922
- 06-46146923
- 06-46146924
- 06-46146925
- 06-46146926
- 06-46146927
- 06-46146928
- 06-46146929
- 06-46146930
- 06-46146931
- 06-46146932
- 06-46146933
- 06-46146934
- 06-46146935
- 06-46146936
- 06-46146937
- 06-46146938
- 06-46146939
- 06-46146940
- 06-46146941
- 06-46146942
- 06-46146943
- 06-46146944
- 06-46146945
- 06-46146946
- 06-46146947
- 06-46146948
- 06-46146949
- 06-46146950
- 06-46146951
- 06-46146952
- 06-46146953
- 06-46146954
- 06-46146955
- 06-46146956
- 06-46146957
- 06-46146958
- 06-46146959
- 06-46146960
- 06-46146961
- 06-46146962
- 06-46146963
- 06-46146964
- 06-46146965
- 06-46146966
- 06-46146967
- 06-46146968
- 06-46146969
- 06-46146970
- 06-46146971
- 06-46146972
- 06-46146973
- 06-46146974
- 06-46146975
- 06-46146976
- 06-46146977
- 06-46146978
- 06-46146979
- 06-46146980
- 06-46146981
- 06-46146982
- 06-46146983
- 06-46146984
- 06-46146985
- 06-46146986
- 06-46146987
- 06-46146988
- 06-46146989
- 06-46146990
- 06-46146991
- 06-46146992
- 06-46146993
- 06-46146994
- 06-46146995
- 06-46146996
- 06-46146997
- 06-46146998
- 06-46146999
- 06-46147000

BOVEN: Ook de molen ontweek niet aan de natuurontdamp in 1953.

MÜHLE 'DE KORENAAR'
An dieser Stelle stand die Mühle 'de Korenaar'. Die Steinmühle wurde 1729 auf den vier Gesenken durch Hugoogers, einen holländischen Backsteinmüller, erbaut. In 1914 wurde in der Nähe der Mühle eine Scheune gebaut, in der manufaktur gemahlen werden konnte. Die Mühle wurde 1933 stillgelegt und wird ausschließlich mit Mühlsteinen gemahlen. Während des Krieges (1940-1945) wurde die Mühle stark beschädigt, aber durfte sie nicht abgerissen werden. 1947 wurden die Säbels entfernt und 1968 wurde auch die Haube entfernt. Der Innenraum wurde für die Restaurierung der Mühle 'de Eendracht' in Dirksland zur Verfügung gestellt. Die Überreste wurden 2016 abgerissen.

MILL 'DE KORENAAR'
The mill 'de Korenaar' stood at this spot. The stone mill was built in 1729 on the four dies of its predecessor, a wooden post mill. In 1914, a barn was built near the mill where it was possible to grind by machinery. The windmill was shut down in 1933 and the miller millbed solely on millstones. During the war (1940-1945) the mill was badly damaged, but by decree of the National Monument Care it was not allowed to be demolished. In 1947 the roof was removed and in 1968 the hood was also removed. The interior has been made available for the restoration of the mill 'de Eendracht' in Dirksland. The remains were demolished in 2016.

Dorpsraad
Ooltgensplaat

Samen doen • Samen sterk

gorends.nl

afbeelding 8: informatiebord aan de Molendijk

Leuk om te vermelden is dat nazaten van het molenaarsgeslacht Landheer de eerste paal hebben geslagen voor de woning die in de plaats is gekomen van en ontworpen is naar model van de voormalige maalderij en het wagenhuis.

afbeelding 9: Tjibbe & Fieke Landheer slaan de eerste paal

De Korenaar

Type:	Grondzeiler
Constructie:	Romp: ronde stenen molen Kap: gedekt met dakleer Vlucht: 22,40 meter
Wiekvorm:	Oud-Hollands
Bovenas:	Gietijzer Penn & Bauduin 1878
Bedrijfsvaardigheid:	Al decennia niet bedrijfsvaardig
Laatste molenaar:	H.H. Landheer

Bron: "Met dank aan de wind" door Jan Both. (uitgave Molenstichting Goeree-Overflakkee)